

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Officio Legati. Titvlvs XXX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

cum dicta litera suggestio mendacio impetrata fuissent cum praedicta Jul. (quae nobilis est & dives) pauperem se dixisset in eis coram ipsis (nisi requisito prius Domino, sub cuius jurisdictione ipsi consistunt, & coram quo parari erant eidem exhibere iustitiae complementum) non debebant de iure per tales literas conveniri, unde dicti iudices interloquendo pronunciarunt se per eadem literas procedere non debere: & infra. Denum sicut a partibus in quosdam tanquam in arbitros taliter compromissum, quod si intra terminum in compromisso expressum causam non deciderent, partes ad eorundem iudicum redirent examen. Verum arbitris causam intra terminum negligentibus terminare, dicti iudices jurisdictionem per formam compromissi huiusmodi resumpserunt: a quibus iidem se sentientes gravari, quod super his, super quibus ab eis fuerant absoluti, litigare compellebant eisdem, ad nostram audientiam appellarent. Ideoque mandamus, quatenus si est ita, revocetis irritum.

CAP. XXXIX.

Arbitri electi ad causam recusationis, ad signant partibus terminum ad probandum causam suspensionis, & iudex recusatus compellitur arbitri ad causam finiendam.

Idem.

Suspicionis a causa contra iudicem assignata, non ipsi (qui forsitan provocatus obesset) sed arbitri potius coram quibus probatio est facienda, & ad quos omnia, quae ad hunc articulum faciunt, pertinere noscuntur, possunt ad hoc terminum assignare: Ab ipso quoque iudice (cui fuerit jurisdictione, sic & cetera sine quibus explicari non potest, intelliguntur esse commissa) iidem ut conveniant, si discordes fuerint, in unam sententiam, vel tertium concorditer advocent, cum quo duo vel alter eorum id faciat, sunt cogendi, ne huiusmodi occasione principale negotium plus debito prorogetur.

CAP. XL.

Delegatus iurisdictione ad personas non expressas in rescripto, etiam de ipsarum consensu prorogari non potest.

Idem Abbati sancti a Genovesa.

P & G per literas e Apostolicas conquerentibus coram te de Episcopo d London. quod concessum ab eis mutuum promisso loco & termino non prorsolvit: pendente iudicio, i. laicus qui in quantitate quadam eisdem mercatoribus tenebatur, sed in tuam jurisdictionem (sicut adferit) voluit prorogare: ut si intra terminum constitutum praedictam non solveret quantitatem, excommunicationis & interdicti sententias in personam & terram eius promulgares. Quas huiusmodi occasione a te latis, decernimus non valere: cum & si alias jurisdictioni praesse dicaris, quia in dictum i. nullam jurisdictionem habebas, jurisdictionis prorogatio nulla noscitur extitisse, cum huiusmodi delegata jurisdictione ad alias personas nequeat prorogari.

CAP. XLI.

Major xx. anni potest a quocumque dari delegatus. Idem in majori xxviii. dummodo interveniat consensus partium. Minor vero xxviii. non potest dari, nisi a Principe.

Idem.

Quem vigesimum annum peregeris, dari potuisti in aetate huiusmodi delegatus. Ceterum constituto inita aetate eandem (nisi partes scienter consentirent in eum qui annum xviii. transcendisset) facta delegatio ab alio quam a Principe non tenet.

a Causa recusationum refert Hostiens. in sum. tit. de recus. s. quae sunt causae. Ioan. Andr. in c. Legimus. de app. in 6. & Panor. in c. cum speciali. infra. de appell. b Vide l. item si unus. ff. de arbit. c Vide Lanfr. in tract. de arb. s. prorogatio. d Laudanum. e Vide leg. 3. ff. de eo quod cer. & l. uni. & ibi Bar. C. de sen. que pro eo quod interest. f Vide l. ff. de min. & l. filius fa. & l. cum prator. ff. de iudic.

CAP. XLII.

Potestas plurimum delegatorum vel arbitratorum simpliciter datorum expirat per mortem unius.

Idem.

Vno delegatorum a vel arbitratorum (sicut proponis) rebus humanis exempto, eorum officium expiravit. Nisi aliud in delegatione aut compromisso fuisset expressum.

CAP. XLIII.

Delegatus Papa subdelegare potest, licet datus sit ex officio vel de partium consensu, vel cum clausula praedilectionis, videlicet, quod si non omnes, tu cum alio exequaris, & cetera, hoc dicit, usque ad 4. la autem.

Idem.

Quoniam Apostolica sedes intendit providere negotiis, & non personis, quibus eadem committuntur, si iudex tertius licet ex officio nostro, vel de adfensu partium pro communi a nobis datus eisdem, alii delegaverit vices suas (cum delegato a Principe id concedatur a iure) b delegatio valebit ipsius. Idem quoque dicendum est, cum mandatur Episcopo, ut cum altero suorum con iudicum mandatum Apostolicum exequatur, & tunc sine subdelegato ab ipso Episcopo reliqui duo procedere non valebunt.

Is cui committitur negotium, ut personaliter exequatur, potest si partes consentiant, alteri subdelegare. Fallit in casibus hic expressis, hoc dicit, usque ad 4. ceterum.

Is autem, cui injungitur ut personaliter negotium exequatur, potest (dummodo partes consentiant) hoc aliis delegare. Praterquam si inquisitionem fieri, vel ecclesiis de praelatis, vel aliis ministris provideri c mandaremus, cum in his omnibus casibus industria & fidem personae, cui talia committimus, eligere videamus.

Is cui committitur nudum ministerium exequendum, non potest vices suas alteri committere: fallit in legato sedis Apostolicae. Et est text. notabilis, & multum allegatur. Ab. Sic.

Ceterum (salva legatorum sedis Apostol. auctoritate) nulli cui commissum fuerit praedicare crucem, excommunicare, vel absolvere aliquos, dispensare cum irregularibus, vel injungere poenitentias, liceat hae de cetero aliis demandare: quia non sibi jurisdictione, sed certum ministerium potius committitur in hac parte.

DE OFFICIO LEGATI.

TITVLVS XXX.

CAP. I.

Legatus Papa etiam per simplicem quarelam adiri potest.

Alexander III. universis suffraganeis Cantuar. ecclesiae.

Quem d non ignores Cant. Archiepiscopum vobis non solum e Metropolitanico, sed etiam legationis iure praesse: [i & infra.] Sanè licet idem Archiepiscopus metropolitanico iure audire non debeat causas de Episcopatibus vestris, nisi per appellationem deferantur ad eum: legationis tamen obtentu universas s. quae per adpel. vel querimoniam perveniunt ad suam audientiam, audire potest & debet, sicut qui in provincia sua vices nostras gerere comprobatur.

[i Mirabile satis est quod quidam vestrum sicut audimus asseverare praesumit, quod idem Archiepiscopus nullam causam de Episcopatibus vestris sive metropoles sive legationis iure debeat audire.]

a Hinc textum intellige, cum facta est delegatio nominatis personis: sicut si dignitate, iuxta c. quoniam Abbas. sup. eod. b Vid. l. a. ju. & ibi Per. de bel. port. & Cyn. C. de iud. & Bart. in l. & quia. ff. de iur. iud. om. iud. c mandamus. al. mandare. d Ca. r. eod. tit. in 1. comp. e metropolitanico. f In multis manuscriptis.

Ecc 5

CAP. II.

De causa specialiter delegata a Papa, legatus se introumittere non potest.

Celestinus III. magistro Columbo.

Stuisti a nobis a quare, utrum de causa, quam alicui delegamus, alius qui sit generalis in provincia legatus, ante cognitionem vel postea cognoscere valeat, vel commissionis nostre processum, quem iudici delegato transmittimus, taliter impedire. Respondemus, quod cum mandatum speciale deroget generali, legatus commissionem alii factam specialiter impedire non potest: & si secundum formam mandati nostri sententia jam fuerit promulgata, non poterit ipse legatus (nisi super hoc mandatum specialiter receperit) eam quomodolibet irritare: ipsam tamen (si rationabiliter facta fuerit) confirmare valebit, & executioni demandare.

CAP. III.

Legatus etiam de latere ex generali legatione non potest transferre Episcopos, vel unam ecclesiam cathedralem alicui subicere, & aliter concedere ius primatiae, vel duos Episcopatus unire, vel unum dividere: excommunicatus tamen propter manus iniectionem in clericos, absolueret potest. h. d. cum c. seq.

Innocentius III. b. r. sancti Laurentii in Lucina Presbytero cardinali. sed. Apost.

legato.

Nisi specialis illa dilectio est, quam ad personam tuam habuimus & habemus, iustum motum animi nostri temperaret, poena docente, cognoscere, quantum a excesseris, qui spretis canonicis sanctionibus & consuetudine generali, motu proprio praesumpisti Trojanum Episcopum de Trojana ecclesia ad Pannormitanam de facto transferre.

CAP. IV.

Summatum fuit supra in cap. precedenti.

Idem eodem.

Quod a translatione: [1 & infra.] Licet in regno Sicilia generalis sit tibi commissio legatio, ad eam tamen sine speciali mandato nostro non debuisti manus extendere, quae in signum privilegii singularis sunt tantum summo Pontifici reservata: & si quaedam ex his, quae de speciali concessione saepe fuere legatis indulta, ut illorum videlicet absolutio, qui propter sacrilegas manus iniectiones in clericos, incidunt in canonem promulgatae sententiae, videantur ex ipsa legationis officio iam licere legatis: an existimas, quia vices nostras tanquam legato tibi commissimus exequendas, quod Pannorm. ecclesiam posses subicere Messan. ut illam praeficeres isti, concessio sibi privilegio primatiae? An putas ex eadem causa tibi licere, duos Episcopatus unire, vel unum dividere sine licentia speciali?

[1 Pontifici de Trojano Episcopatu ad Pannormitanam metropolim a te factam velimus ratam habere, & zelus utique non amaritudinis, sed rectitudinis nos induxit, quia.]

CAP. V.

Ex quo legatus renuit causam Pape, illius desinit esse iudex.

Idem Bonon. f. Episc. & M. capellano Subdiacono nostro.

Licet Tranen. canonici a ab initio dissensissent, tandem unanimiter confenserunt, G. fratrem Castinen. b. Abbas in Archiepiscopum eligentes, cuius electionem Portuens. Episcopus tunc legatus, examinari

a Cap. i. eod. tit. in 2. compil. b Innocent. III. d. tit. & c. e. Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. d. s. item lex Iulia. de publ. iud. inflet. e. C. 2. eod. tit. in 3. compil. pro unione vide conc. Trident. sess. 24. de reform. c. 13. f. Barotmensi. g. C. 3. eod. tit. in 3. compil. in quibusdam Trojani legitur. h. d. Abbatem, & tunc dicit, G. fratrem Castinensem Abbatem.

praecipit: [1 & infra.] Nuntius praefati Castrensis Abbatis nobis literas praesentavit, gravem contra iam dictum legatum querimoniam continentes, quod postquam electionem examinaverat, & eam ad nostra deliberationem examen transtulerat, nuncios iam directis, electionem eandem malitiose nimis examinare praesumpsit: [2 & infra.] De concilio fratrum nostrorum examinationem secundam, tanquam a non suo iudice factam, postquam negotium ad nostrum fuerat translatum examen, censuimus irritam & inane.

[1 Et examinationem redactam in scriptis fecit sigillis d. n. Archiepiscopi. n. mag. Petracchi muniti cum suo quoque sigillo ad sedem Apostolicam transmittend. literas quoque suas nobis pro fratre dicto Castri. Abbatis deprecatorias destinavit, quasi eius decessu electionis omnium canonicorum subscriptionibus revalorato, necnon & literis suffraganeorum & populi, tres de canonicis Trojan. ecclesia ab universo capitulo destinati, nobis humiliter praesentari, potentes electionem canonicam de persona idonea celebratam auctoritate. Apost. confirmari. Nos autem ad maiorem cautelam a praefatis canonicis iuramentum recipimus, non a nobis exactum, sed ab ipsa oblatum, & factum electionis, sicut est & iuris examina. utrum diligenter. Interim vero.]

[2 Unde petebat per viros idoneos suscipiione carentes de ipsa oblati inquiri, cur per praefatos supervenisset Episcopus, & ea qua gesta sunt intellexissent ab ipso.]

CAP. VI.

Legatus de latere conferri beneficium vacans, licet illud spectet ad praesentationem alicuius clerici, h. d. & est casus notabilis.

Idem a sancti P. & sancti Leonis abbatibus & R. Archi. Tullen.

Dilectus filius b. R. Methensis canonicus intimavit, quod cum Praeeminus Episcopus Apostol. sed. legatus ecclesiam sancti Trudonis contulisset eidem: Methen. Archi. ad quem illius ecclesiae praesentatio pertinebat, asserens quod eodem in consilio conferri non potuit a legato, canonicum ipsum super eadem ecclesia molestare praesumpit. Cum igitur plus juris habeat in concessione praetulo, quam in praesentatione patronus, nec praesudicetur praetulo, si quando per Apostol. sed. legatum eo in consilio ecclesiae concedatur: mandamus, quatenus dictum Archi. ut ab eius super hoc molestatione desistat, appella. re cogatis.

CAP. VII.

Legatus in pluribus locis potest in quolibet distorum locorum jurisdictionem suam exercere: ut quaedam facta unius loci potest in alio explicare, hoc dicit, Pannormi.

Idem Illustri Regi Francorum.

Novit d. ille, qui nihil ignorat: [1 & infra.] Ex parte tua querimoniam accepimus, quod cum tibi legatus esset certa ratione suspectus, extra fines regni Francorum in terram tuam interditi sententiam promulgavit: [2 & infra.] Tux magnificentiam respondemus, quod etsi fines regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminus iux legationis egressus: cum non solum in regno Francorum, sed in Vien. Lugdun. & Bifuntin. provinciis iunctam sibi a nobis legationis sollicitudinem suscepisset.

[1 Quod Regia sublimitati, & infra. Nuper autem primo dil. fil. Vren. & Walth. milites, & postmodum dil. fil. mag. Decanum Aurelianensem cum literis tuis benigni recepimus: & curaram multipliciter honorare, sicut per ipse poterit tui servituti plenius parere. Ipsi autem in nostra & fratrum nostrorum praesentia constituti contra eundem Card.] ex parte tua querimoniam intenderunt.

[2 Qui etiam in animam suam promiserunt & obtulerunt

a Sancti Apri. & sancti Leonis Abbatibus & magistro R. Archi. Tullensi. b Caput. 4. eod. tit. in 3. compilat. c Vide leg. s. communitatem. ff. quemadmod. ser. amitt. d. Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat. jurati

Varro, quod tu coram legatu & delegatu nostris super hoc negotio...

CAP. VIII.

Trasente legato de latere, minor legatus executionem officii sui...

Gregorius IX. Patriarcha Hierosolymitano.

Volentes: & infra. Fraternitati t. legationis officium in provincia tua duximus committendum...

CAP. IX.

Legatus non de latere, sed ratione personae extra provinciam sibi...

Idem.

Excommunicatis pro iniectione manuum violenta, ecclesiam Romanam legati, qui de ipsius latere non mittuntur...

CAP. X.

Durum legati statuta etiam legatione finita, finitur tamen sui...

Idem.

Nemini dubium esse volumus, quin legatorum sedis Apostolicae statuta edita in provincia sibi commissa...

DE OFFICIO IUDICIS ordinarii.

TITVLVS XXXI.

CAP. I.

Episcopi in suis diocesisibus possumus crimina inquirere, & punire...

Ex synodo Ioannis Papae.

Perniciosa: d & infra. Habeant igitur Episcopi singularum urbium in suis diocesisibus liberam potestatem...

CAP. II.

Ordinarius, qui scilicet non ut iudex vel homo, sed ut Deus, subditum esse criminis reum, indeterminate poterit, sed non nominatim...

a Vide auct. multo magis. C. de sac. eccl. fac. l. 2. C. de re iud. b tamen. c Vide l. un. C. qui pro sua iurisd. & l. 3. C. de offi. prat. d Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. Trident. conc. sess. 4. de reform. cap. 6. e Vid. hampferius, cum not. de iurisd. omni. iud.

Eugenius Papa 4.

Si sacerdos sciat b pro certo aliquem esse reum aliquis criminis, vel si confessus fuerit, & emendare noluerit...

CAP. III.

Si ordinarius subiectus Episcopo proferit in sibi subiectum iustam censuram ecclesiasticam, Episcopus illum seruare debet, & illam sine satisfactione & conscientia proferentis relaxare non debet.

Alexander III. Florentin. Episcopo.

Utm e ab ecclesiarum praetis ecclesiastica sententia in malefactores aliquos promulgatur, rara debet & firma consistere, & usque ad dignam satisfactionem inuolabiliter obseruari.

CAP. IV.

Si ordinario vacantis ecclesiae etiam patronata ex iusta causa distulerit, est ibi per Episcopum & Oeconomum ponendus.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo & eius suffraganeis.

Utm vos plerunque g oporteat ordinationem ecclesiarum differre, pro eo, quod quandoque personae vobis minus idoneae praesentantur, aut inter vos & praesentatores alia de causa radix dissensionis h emerferit...

[1 Prouidendum nobis est, ne occasione huius dissensionis & scandali interim fructus illarum ecclesiarum depereant, aut eius parochianis in spiritualibus graua proueniant detrimenta. Inde est, quod.]

CAP. V.

Si constet ordinario, quod absolutus a Papa suppressit veram causam quare fuerat excommunicatus, debet illum remittere ad Papam.

Idem Cantuarien. Archiepiscopo.

Ex k parte tua: [1 & infra.] Quia nos consulere voluisti, utrum illorum absolutio teneat, qui (occultatis excessibus, pro quibus excommunicati fuerant) absolutionis beneficium, per sedem Apostolicam meruerunt...

a al. Augustin. in concil. part. 30. cap. 35. Idem Norvicensi Episcopo. b Cap. 6. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Lateran. p. 10. cap. 35. c altrem. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioann. 13. d Thom. 3. p. 9. art. 6. Sotus in 4. sent. dist. 12. q. 1. art. 6. e C. 3. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Later. p. 31. c. 7. f Paneratii. g Cap. 5. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Lateran. p. 15. cap. 21. h emergit. i cessante. k Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. & post concil. Later. p. 31. c. 4.